

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2021-42-01

02.12.2022.

Satversmei atbilst norma, kas neparedz apsūdzētajam tiesības iepazīties ar operatīvās darbības materiāliem, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu

Satversmes tiesa 2022. gada 2. decembrī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2021-42-01 “Par Kriminālprocesa likuma 500. panta sestās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam”.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 500. panta sesto daļu, ja krimināllietā kā pierādījumu izmanto operatīvās darbības pasākumos iegūtās ziņas, tikai tiesa pēc prokurora, cietušā, apsūdzētā vai viņa aizstāvja motivēta lūguma drīkst iepazīties ar tiem operatīvās darbības materiāliem, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, lietas materiālos un nolēmumā norādot, ka šie materiāli ir izvērtēti.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pants: “Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.”

LIETAS FAKTI

Lieta ierosināta pēc Alvja Pīlāga (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikuma. Saskaņā ar apstrīdēto normu Pieteikuma iesniedzējam

krimināllietas iztiesāšanā tika liegts iepazīties ar operatīvās darbības materiāliem, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu konkrētajā krimināllietā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka šā iemesla dēļ krimināllietas iztiesāšanas laikā neesot ticis nodrošināts pušu līdzvērtīgu iespēju princips un tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. pantā noteiktās pamattiesības uz taisnīgu tiesu.

TIESAS SECINĀJUMI

Par konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņa ievērošanu

Satversmes tiesa secināja, ka Pieteikuma iesniedzējam bija iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, kurus viņš izmantojis. Savukārt konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā iesniegta sešu mēnešu laikā no pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās brīža. Līdz ar to konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš ir ievērots [11].

Par Satversmes 92. panta tvērumu

Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums ietver pušu līdzvērtīgu iespēju principu, kas citstarp paredz pušu vienlīdzīgas iespējas iepazīties ar tiem materiāliem, kuriem ir nozīme pierādīšanā. Tomēr lietās, kas skar valsts drošību, ir pieļaujamas atkāpes no šī principa, ciktāl šādas atkāpes ir nepieciešamas un tiek ievērotas apsūdzētā tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas [12-12.2.].

Par to, vai ar apstrīdēto normu ir panākts taisnīgs līdzsvars starp pušu līdzvērtīgu iespēju principu un valsts un sabiedrības drošības interesēm

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums apsūdzētajam un viņa aizstāvim iepazīties ar operatīvās darbības materiāliem, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, ir noteikts ar mērķi aizsargāt valsts noslēpumu, operatīvās darbības subjektu amatpersonu un trešo personu dzīvību un

veselību, kā arī operatīvās darbības pasākumu organizāciju, metodiku, taktiku un to turpmāku norisi [13.4.].

Satversmes tiesa atzina, ka operatīvās darbības materiāli, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, ir nošķirami no operatīvās darbības rezultātā iegūtajām un pierādīšanā izmantojamām ziņām par faktiem, jo tie ir tikai pakārtoti ziņām par to, ka apsūdzētais varētu būt izdarījis noziedzīgu nodarījumu, un kalpo vienīgi pierādījumu pieļaujamības pamatošanai [14].

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma noteic pienākumu tiesai, izvērtējot operatīvās darbības materiālus, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, pārliecināties par to, ka operatīvās darbības pasākumu rezultātā iegūtās ziņas par faktiem, ar kurām pamatoti argumenti par apsūdzētā vainu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, ir iegūtas tiesiskā ceļā. Tiesai jāpārliecinās arī par to, vai šajos materiālos ietvertā informācija nepārkāpj apsūdzētā tiesības uz taisnīgu tiesu citādā veidā. Turklāt saskaņā ar apstrīdēto normu tiesai ne vien jāiepazīstas ar attiecīgajiem operatīvās darbības materiāliem un jānorāda, ka šie materiāli ir izvērtēti, bet arī jāsniedz atzinums, kurā pienācīgi izvērtēti lietas dalībnieku iebildumi par pierādījumu pieļaujamību un iekļauti pamatoti tiesas secinājumi [14].

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums apsūdzētajam un viņa aizstāvim iepazīties ar operatīvās darbības materiāliem, kuri nav pievienoti krimināllietai un kuri attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, ir nepieciešams, lai aizsargātu valsts drošības un sabiedrības intereses. Savukārt ar apstrīdēto normu noteiktais tiesiskais regulējums ir pietiekams, lai nodrošinātu personas tiesības uz taisnīgu tiesu. Tādējādi apstrīdētā norma nodrošina taisnīgu līdzsvaru starp pušu līdzvērtīgu iespēju principu un valsts un sabiedrības drošības interesēm [14].

- Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt Kriminālprocesa likuma 500. panta sesto daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams un tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2021/10/2021-42-01_Spriedums.pdf

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv. Aicinām sekot līdzi informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](https://twitter.com/Satv_tiesa) un tiesas *Youtube* kanālā.

Zanda Meinarte

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību speciāliste

Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv

67830759, 26393803